

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„Kisbéri félvér”
települési értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

Kisbér Város Önkormányzata

.....
 (aláírás)

Kisbér, 2015. február 11.

I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Kisbér Város Önkormányzata

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Sinkovicz Zoltán

Levelezési cím: 2870 Kisbér, Széchenyi István u. 2.

Telefonszám: 06-34/352-666

E-mail cím: palyazat@kisber.hu

II.
A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Kisbéri félvér

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság   egészség és életmód   épített környezet
 ipari és műszaki megoldások   kulturális örökség   sport
 természeti környezet   turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Világszerte.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési   tájegységi   megyei   külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

„Az előzmény sem mindennapi történet. Gróf Batthyány Kázmér Magyarország első külügyminisztere kisbéri birtokán lótényésztéssel is foglalkozott. 1829-ben 2 angol telivér kancát és egy mént hozott be. Ezeket a lovarda két oldalán ma is álló istállóban tartották. Érdekesség, hogy Hesp Róbert itt volt alkalmazásban, és kezdetben a falkát irányította. Később KINCSEM idomárjaként lett híres.

Batthyány Kázmér a szabadságharc bukása után emigrációba kényszerült és 1854 júliusában meghalt. Kisbéren fejlett lótenyésztési kultúrát hagyott hátra. Elkobzott kisbéri birtokán ménest alapítottak. Története változatos. Sikerek és kudarcok váltakoznak. Minden szakaszban megjelennek kiváló emberek, kiknek befolyása lesz a ménes munkájára, tenyésztésre és környezetére. Úgy tűnhet, hogy munkájuk eleve sikerre predesztinált.” (Forrás: dr. Bódai József)

1853-ban Gróf Batthyány Kázmér elkobzott kisbéri birtokain katonai ménest létesítettek, melynek célja a katonai pótló előállítás volt a hadsereg részére, megfelelő számban és minőségben. Ennek érdekében elrendeltetett, hogy Kisbért a nemes ló tenyészhelyévé kell formálni. Később a ménes feladatköre a katonai pótló (remonda) előállításon túl kibővült a köztenyésztés fedezőménnel való ellátásával, valamint magántulajdonú kancák fedeztetésével is.

1869. január 1-től került a ménes irányítása Kozma Ferenchez, és ettől a kortól számíthatjuk a fajta tényleges kialakulását - a következetes tenyésztői munkának köszönhetően. A tenyésztési eredményeket Európa is elismeri, 1878-ban Kozma Ferenc megkapta a Francia Becsületrend Tiszti Keresztjét, a Világkiállításon pedig a kiállított magyar lovaknak külön aranyérmeket veretnek.

A második világháború megtizedelte az állományt. Többek között 78 egyedet hadizsákmányként az Amerikai Egyesült Államokba vittek, és ott elárvereztek. Fajtatiszta tenyésztésük az 1953-ban megalapított Hungarian Horse Associationnak köszönhetően mindmáig fennmaradt. Hogy javítsák a fajtát, más vérvonalat is használtak a tenyésztés során. Ennek ellenére a fajta fenntartása veszélybe került, kevesebb, mint 2000 Kisbéri félvér volt a világon, a kihalás fenyegette. A fajta tenyésztése során a legutóbbi jelentős szervezeti módosulás 1989-ben történt, amikor megalakult a Kisbéri Félvér és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

„Hazánk lótenyésztői elsősorban a nemes angol telivér, illetve a félvér tenyészanyagot nélkülöztek, ezért már az alapításkor Kisbér feladatául e két fajta tenyésztését tűzték ki célul. Anyagi okokból azonban induláskor a lóállomány nagyon vegyes volt. Hosszú, kitartó, céltudatos munkával elérték, hogy a kisbéri ménes lóállományának tenyész-színvonala igen magas fokra emelkedett. „A Kisberről kikerülő mének és utódaik kemény, szikár, kitartó lovak voltak a telivérnél korrektebb lábállással, tetszetős külsővel. Hátas és könnyűhámos szolgálatban nagyszerű eredményeket értek el.” E lófajtát ma is „kisbéri félvér” néven ismeri a világ ló szerető közönsége.” (Forrás: Hegedűs Pál: Örökségünk)

Rendkívül nagy a különbség a korábbi ménesi körülmények között zajló lótenyésztés, és napjaink egy-két kancás állományára alapozott lótenyésztése között.

Utóbbi esetben a nagy létszámú tulajdonos (megannyi tenyésztési koncepció által vezérelve) elszórt földrajzi elhelyezkedéssel, eltérő anyagi lehetőségekkel, más-más felnevelési és kipróbálási módszerekkel jelentősen megnehezíti a fajta egységes módon való tenyésztését, a szelekció szervezését. Ennek a problémának a megoldására szervezik a kanca- és csikóbírálatokat, illetve próbálkoznak a kancavizsgák szervezésével a használati tulajdonságok felmérésére. A szemléken a helyezések eldöntésénél cél a fajta típusának egységesítése, a korrekt, nemes, szép küllem megőrzése, a mozgás javítása.

A világban megfigyelhető tendenciák azt sugallják, hogy az egyediséget, a különállóságot, (legyen az genetikai vagy fenotípusos) nem szabad feladni. A piac a különlegeset keresi, azt, amiből kevés van. A különleges kisbéri félvér azon reklámját nem sikerült eddig megteremteni, ami felkelthetné az érdeklődést irántuk kül- és belföldön egyaránt. Amellett viszont, hogy ez a fajta a másfél évszázados történelmével speciális érték a sportló fajták néhány évtizedes történetével szemben, a lóhasználók jelentős részének céljait is kiválóan ki tudja elégíteni.

Kérjük a Kisbéri félvér települési értéktárba történő felvételét, hogy ez által a jelentősége a jövőben is tovább nőhessen, és széles körben megismerhessék e nagyszerű lófajta történetét, történelmi jelentőségét, valamint napjainkban, a sportban és kikapcsolódásban betöltött szerepét.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Dr. Bódai József: A Kisbéri és a Magyar Királyi méneshirtok története

Dr. Hecker Walter: Híres versenylovaink

Hegedüs Pál: Örökségünk

Hegedüs Pál – Jaksics György: Üdvözlét Kisbérről

Pallosné Varga Zsuzsanna – Drs. Valkenburcht István – Varga István: Ruisz Gyula nyomában 1857-1930

<http://www.lovasok.hu/index.php?i=8866>

<http://www.agr.unideb.hu/animaldb/lo/fajta5.htm>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

-

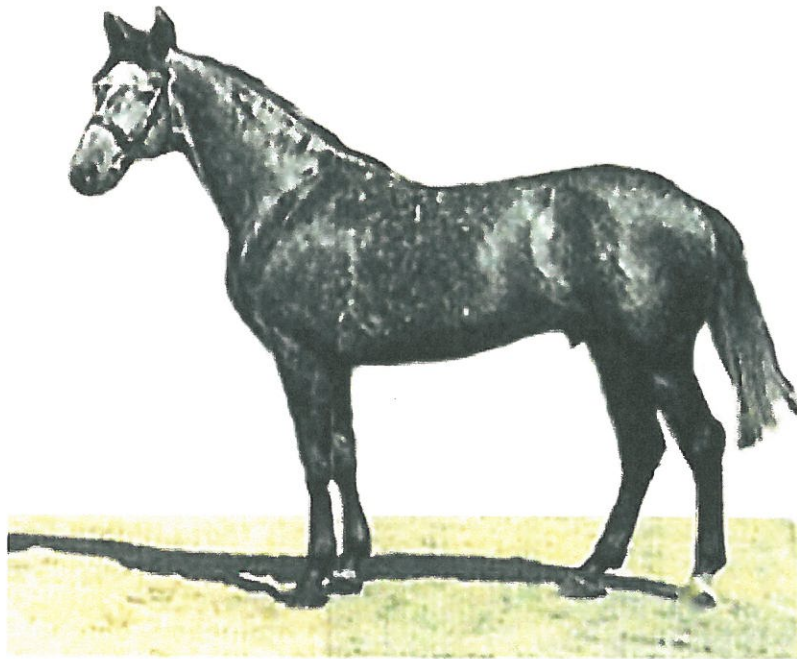
III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

III. MELLÉKLETEK

→
of reziver 1
nem ?

